WASHINGTON D.C.

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIV. Ч. 71. ЦЕНТІВ 10 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 13-го КВІТНЯ (APRIL) 1957 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 71. VOL. LXIV.

ПРЕЗИДЕНТ ГОДИТЬСЯ ЗМЕНШИТИ БЮДЖЕТ НА 254 МІЛЬЙОНИ

Вашингтон. — През. Айзенгавер, висловлюючи свою згоду зменшити запропонований урядом бюджет, передав Конгресові офіційну поправку до бюджету, яка редукує видатки ЗДА в найближчому фіскальному році на 254 мільйони долярів, значить зменшує бюджет із суми 71,807,000,000 долярів до суми 71,553,000,000 дол. Редукцію бюджету обґрунтовує Президент можливістю зменшити асигнування на заснування земельного банку, що мав би субвенціонувати фармерів, які зрезигнують з управління частини земельної площі. Кандидатів на такі субвенції зголосилося менше, як передбачувано, і тому Президент погоджується зменшити в цій ділянці цьогорічний бюджет. Водночас із цим, секретар здоров'я, виховання і суспільної опіки Маріон Б. Фолсом, звернувся до Сенату з проханням встановити знову у його бюджеті скреслену суму у висоті 11,747,000 долярів, щоб він міг виконати повністю поставлені йому завдання в очолюваних ним ділянках. У зв'язку з дискусією над бюджетом щораз більше конгресменів і сенаторів висловлюються за конечністю зменшення прибуткового податку. Побиваються за цим не тільки демократи, але й уже деякі республіканці. Заявився за зменшенням податків на здоровій базі зокрема голова сенатської фінансової комісії демократичний сенатор Гаррі Ф. Бирд. Він пропонує зменшити вже у цьому фіскальному (1957/1958) році прибуткові податки коштом зменшення урядових видатків на два і пів більйона долярів. Підтримує акцію за зменшення податків також і республіканський конгресмен Сімпсон, який пропонує зменшити бюджетові прибутки на 5 більйонів долярів, головним чином з особистих і корпораційних податків. Згідно з його пропозицією особисті відтягнення від признаючих для оподаткування сум мали б бути збільшені з 600 долярів на 650 долярів. В цій справі він передав Конгресові спеціяльний законопроєкт. Заявився за запропонованою Айзенгавером редукцією бюджету теж і секретар сільського господарства Езра Тефт Бенсон, стверджуючи, що ця редукція не порушить програми допомоги фармерам.

Пошта не працюватиме в суботні дні

Вашингтон. — Генеральний поштмайстер Артур Е. Соммерфілд видав зарядження, щоб поштові уряди не працювали в суботні дні. Припинення праці в суботи почнеться вже від 13-го квітня. Сталося це тому, що Конгрес покищо не погодився призначити додаткових 47,000,000 долярів для поштового департаменту, яких забракло в видатках на цей фінансовий рік, який кінчається 30-го червня 1957 року. Соммерфілд заявив в Сенатській Комісії Видатків, що тільки ухвалення 47 мільйонів долярів для його департаменту могло б уможливити працю поштових урядів в суботні дні. Також не буде урядування в неділі в тих поштових урядах, де воно досі відбувалося. З Ню Йорку повідомляють, що там дарučуватимуть тільки окремі поштові посилки так звані „спешел делівері". У зв'язку з цим обмеженням поштової служби в Ню Йорку втратять працю коло 1,000 працівників, які там працювали як частинно затруднені. Також буде обмежена доставка поштових посилок в інших днях тижня, і так в промисловоторговельних районах доставлятимуть пошту тільки два рази денно. Також будуть припинені поштові посилки третьої кляси (реклями, каталоги, пробки товарів і менші купецькі посилки), бо поштові уряди приймають тільки медичні товари в цій категорії поштової служби. Палата Репрезентантів відклала своє засідання аж до понеділка 15-го квітня, і тому немає можливості, щоб Конгрес міг ухвалити законопроєкт про признання поштовому департаментові 47 мільйонів долярів.

Кава подешевшала на чотири центи

Ню Йорк, Н. Й. — Кілька найбільших крайових фірм, які імпортують каву, повідомили 11-го квітня, що зменшують ціну на каву на два до чотирьох центів на фунті. Відома фірма „А & Р" зменшила ціну на два до чотирьох центів на фунті; фірма „Дженерал Фудс" — на чотири центи, а фірма „Гренд Юніон" на два центи. Подешевшання кави було можливе тому, що зменшилася ціна на зелену каву. Тепер фунт кави має коштувати від 83-ох до 93-ох центів. І так кава „Ейт о'клак" коштує 83 центи, „Ред серкел" — 89 ц., „Бокар" і „Гренд Юніон" — по 93 ц. Подешевшала кава марки „Мексвелл", „Санка", „Юбен", „Елерс" і „Северін".

Полк. А. Мельник відвідає Канаду в травні

Полк. Андрій Мельник

Торонто. — Українське Національне Об'єднання Канади (УНО), яке в цьому році відзначає своє 25-річчя, повідомляє, що на запрошення Президії УНО приїде в місяці травні до Канади, пол. Андрій Мельник, Голова Проводу Українських Націоналістів. Полк. Андрій Мельник відвідає декілька осередків в Канаді, а зокрема буде почесним гостем і головним промовцем на Ювілейних Святкуваннях і Українському Музичному Фестивалі, що відбуватиметься в днях 18-20 травня 1957 року в Торонті. З кол Організації Державного Відродження України (ОДВУ) інформують, що полк. А. Мельник побуватиме при цій нагоді також і в ЗДА.

Радіо й телевізія вшанували Герберта Гувера

Шикаго, Іллиной. — Крайове Товариство Радіових і Телевізійних Програм надало найвище відзначення колишньому президентові Гербертові Гуверові так звану нагороду „Кіновт" за те, що він в початках радіового промислу підтримував його. Гувер — це перша нефахова особа, яка дістала цю нагороду. Сам Гувер перебуває тепер на Флориді, і для нього взяв нагороду піонер радіо інженер С. М. Янски з Вашингтону. Гувер ще в 20-их раках, коли був секретарем торгівлі, підтримував радіо та скликав радіові конференції, на яких покладено фундамент під радіовий промисловість. На зборі цього товариства вислав окремий привіт президент Айзенгавер, який хвалив колишнього президента Герберта Гувера за його „неоцінену працю для цієї країни" та за те, що він „допоміг радіовій продукції тоді, коли була ще в пеленках".

Конґрес відкладає Англії сплату її боргу

Вашингтон. — Конгрес 10-го квітня прийняв законопроєкт про відкладання Англії сплати її довгу цій країні в сумі 3,750,000,000 долярів. Цей борг Великобританія має сплатити в сімох ратах, розкладених аж до 2000 року. Палата Репрезентантів прийняла цей проєкт більшістю 218-ох голосів проти 167-ох. Згідно з цим законом відкладено Англії і сплату відсотків, які вона мала заплатити в сумі 81,600,000 долярів ще в грудні минулого року. Англія може просити, щоб могла сплачувати свій борг меншими ратами. Закон прийнято після гарячої дискусії в Палаті Репрезентантів. Представник республіканської меншості в Палаті конгресмен Джозеф В. Мартин заявив, що треба допомогти Англії, яка знаходиться в фінансовій скруті. Республіканський конгресмен Г. Р. Гросс був проти того законопроєкту і сказав, що вже „найвищий час скинути зі своїх плечей ті англійські п'явки".

„Міжнародний Фестиваль Молоді в Москві — совєтська пропаґанда"

Вашингтон. — Представник державного департаменту заявив журналістам, що Міжнародний Фестиваль Молоді, який влаштовують в Москві в днях від 28-го липня до 11-го серпня цього року — є звичайною совєтською пропагандивною імпрезою, яка має на цілі скріпити совєтську закордонну політику. Але департамент не робитиме жадних обмежень при видаванні пашпортів на виїзд до Москви, куди зможе виїхати кожний, хто дістане совєтську візу. На в'їзд до СССР є важний кожний закордонний пашпорт, якщо його власник дістане візу в совєтській амбасаді. Це вже буде шостий Міжнародний Фестиваль Молоді, але перший в Москві, бо дотеперішні фестивалі відбувалися в столицях сателітних держав. Совєти обіцяють платити кошти подорожі і побуту в СССР за час від прибуття до виїзду за кордон. Щоб затерти пропагандивний характер фестивалю, совєтський уряд пише, що до Москви можуть прибути всі, без огляду на переконання, релігію, расу і національність.

Ботлер чваниться демократичною перемогою в додаткових виборах в Ню Мексіко

Вашингтон. — Голова Демократичного Крайового Комітету Пол М. Ботлер заявив, що вислід в доповняючих виборах в стейті Ню Мексіко свідчить про те, що вибори відкинули „модерний республіканізм" през. Айзенгавера. В тому стейті відбулися 9-го квітня доповняючі вибори конгресмена, бо вибраний 15-го листопада демократичний конгресмен Антоніо М. Фернандес помер ще 7 листопада. В доповняючих виборах переміг демократичний кандидат Джозеф М. Монтоя. Ботлер пригадав недавно перемогу в місцевих виборах в стейті Мишиген і заявив: „Можливо, що на вислід виборів в стейті Мишиген мали вплив тільки місцеві проблеми, але вибори в Ню Мехіко і недавні додаткові вибори до Сенату в стейті Тексас свідчать про те, що американські виборці відкидають „модерний республіканізм" і йдуть за програмою Демократичної партії".

20% американських щоденників вже підвищили ціну

Ню Йорк. — Американське Товариство Видавців Часописів повідомляє, що 20 відсотків англомовних американських щоденників коштують більше як п'ять центів. З усіх 1.738 щоденників 379 збільшили ціну, це значить, що ті часописи продаються по 6, 7 або й 10 центів. Тепер 69 часописів коштують по 6 центів, 249 — по 7 і 61 по 10 центів. Минулого року тільки 43 щоденники коштували по 10 центів. Причина подорожчання часописів це, що збільшилися ціни на часописний папір, а також зросли інші видатки в зв'язку з видаванням часописів. Головний прибуток англомовних щоденників — це реклями, але й вона не може зрівноважити зросту цін на папір.

Савді Арабія погрожує Ізраїлеві бльокадою кораблів

Каїро. — Савді Арабія проголосила в четвер 11-го квітня, що вона не дозволить ізраїльським кораблям користуватись водами затоки Акаби, як ніби міжнародним водним шляхом. В ноті, що її Савді Арабія розіслала різним державам, в тому числі З'єдиненим Державам, Савді Арабія твердить, що Тіранська протока, яка лучить затоку Акаби з Червоним морем, має в тому місці, де лежать два малі острівці, всього дев'ять миль ширини, отже на 12 миль менше, аніж повинні мати води, признані за міжнародним правом, міжнародними. Тому становище, що затока Акаби це міжнародні води, до яких повинні мати вільний доступ всі країни, загрожує — твердить савді-арабська заява, безпеці Савді Арабії. Ця остання, мовляв, є сторожем непорушности святих мусульманських місць, до яких паломники поспішають якраз Тіранською протокою і затокою Акаби. Висновок савді-арабської ноти такий, що вона рішуче буде бльокувати ізраїльські кораблі. Савді Арабія закидає Ізраїлеві, що його агресивна політика становить небезпеку для святих мусульманських місць на території Савді Арабії і для неї самої. Вона пригадує, що згадані два острівці в Тіранській протоці, це власність Савді Арабії, яка була тимчасово відступлена Єгиптові під його військову охорону. Єгипет з тих островів вів бльокаду Ізраїлю. Становище Савді Арабії — стверджують коментарі західної преси — сильно ускладнює і без того середньо-східню проблему.

Сінґапур дістав широку автономію в рямцях Коммонвелту

Лондон. — В четвер 11 квітня підписано в Лондоні договір про признання Сінгапурові широкої автономії з залишенням Англії ресортів закордонної політики й оборони, з великим впливом на справи внутрішньої безпеки (внутрішньої політики і поліції). Поруч із прем'єром автономного Сінгапуру урядуватиме в Сінгапурі в характері голови внутрішньої ради безпеки британський високий комісар, який у передбачених в конституції випадках державної кризи має перебрати керівництво всіх державних справ. В останній хвилині, проти сильної опозиції делегації Сінгапуру, Англія переперла постанову, що в перших виборах до місцевого автономного парляменту не можуть брати участи ті, які були суджені чи арештовані за підпільну роботу, себто комуністи і численні їх поплентачі. Сінгапур, маленький острівець на південь від Малайського півострова, був колись одною із найсильніших морських фортець світу в руках Англії і тепер є ще англійською морською - летунською базою. Маючи велику меншину китайців, Сінгапур є тереном комуністичної підривної акції.

Інформаційна аґенція ЗДА бачить неспокій в СССР

Вашингтон. — В Совєтському Союзі існують такі неспокійні настрої, які можуть породити події, що потрясуть всією совєтською системою правління і примусять большевицьких диктаторів злагіднити свій законодно-політичний курс, — такий погляд висловив голова Американської Інформаційної Агенції Артур Лярсон, переслухуваний на конгресовій Підкомісії видатків. Він боронив бюджету тієї Агенції у висоті 140,000,000 долярів на найближчий рік. У зв'язку з цим вийшла дебата про відносини за залізною завісою. Названа Американська Аґенція несе головний тягар американської акції у теперішній війні нервів чи так холодній війні, як повели Совєти, що не хочуть зробити уступок, необхідних для конструктивного розв'язання найважливіших післявоєнних міжнародних проблем. Артур Лярсон, як і голова відділу для спеціяльних проєктів в державному департаменті, боронили м. ін. висилання за кордон на державний кошт різних мистецьких дружин, бо ось, мовляв, висилання в минулому році в концертове турне по Середньому Сході муринської капелі Діззі Джілєспая, було найочевиднішим для всіх доказом, що в ЗДА нема расової дискримінації і що держава підтримує мурин-мистців. Названі державні урядовці звернули увагу, що після минулоосінньої виправи Англії і Франції проти Єгипту ті дві держави не виступають з ЗДА так однотайно, як раніше бувало на закордонному терені, зате самі ЗДА здобули собі кращий і доступніший ґрунт для власної інформаційно-пропагандивної роботи.

Англійці стурбовані совєтськими погрозами

Лондон. — Англійські керівні військові й політичні діячі не легковажать останніх погрозливо-шантажевих нот до цілого ряду держав, членів НАТО, у зв'язку з американськими летунськими базами та у зв'язку з перестановленням англійської оборони на керовані ракети. Лондонський кореспондент „Ню Йорк Таймс-у" твердить, що англійський уряд добачив передню перестрогу під адресою Англії в совєтській заяві з 1 квітня ц. р. про „небезпечні наслідки" англо-американської Бермудської конференції, яка — в очах Совєтів — устійнила співпрацю Англії й Америки в „приготовлюванні атомової війни". Згаданий кореспондент, покликуючись на опінію англійських військових кіл, так пояснює повінь останніх погрозливих нот Москви: До цього часу стратегія обох ворожих таборів, ЗДА й СССР, літаки, які можуть перенести атомові бомби почерез океан і вдарити — з противних напрямків — в ЗДА чи СССР. Водночас, вона брала під увагу сухопільні війська на европейському континенті, в нагоді ї обороні. Новий англійський оборонний плян бере під увагу розміщення далекосяжних керованих ракет по всіх країнах НАТО. Таким чином СССР був би досягальним для керованих ракет НАТО, відразу з усіх сторін, коли тим часом він, СССР, не міг би ані знищити всі ті бази НАТО, ані досягти своїми ракетами ЗДА, бо дотеперішній засяг керованих ракет не перевищує 1,500 миль.

МИКОЛА БУТОВИЧ БЕРЕ УЧАСТЬ В АМЕРИКАНСЬКІЙ МАЛЯРСЬКІЙ ВИСТАВЦІ

Ню Йорк. — Микола Бутович, відомий український артист-маляр, бере участь у груповій весняній виставі галерії Морріс. Його „Образ дитинства" був прийнятий американським жюрі і виставлений між іншими малярськими творами в Морріс Галерії при 174 Вейверлі Плейс в Ню Йоку. Виставка триває від 5-го до 20-го квітня.

ЙОРДАНІЇ ГРОЗИТЬ ГРОМАДЯНСЬКА ВІЙНА

ПРОСОВЄТСЬКІ ПАРТІЇ ВНЕМОЖЛИВЛЮЮТЬ СТВОРЕННЯ НОВОГО УРЯДУ

Д-р Гуссейн Фахрі ель Халіді

Амман. — Десиґнований на прем'єра д-р Гуссейн Фахрі ель-Халіді, колишній йорданський міністер закордонних справ перед приходом до влади просовєтського прем'єра Сулеймана Набульсі, не міг скласти новий уряд, тому що чотири політичні партії, які підтримували Набульсі, відмовились співпрацювати з новим урядом. Король Йорданії Гуссейн димісіонував Сулеймана Набульсі в три дні після того, як Набульсі назвав у публічній промові Совєтський Союз „великим приятелем Йорданії". Однак димісіонований прем'єр не підкорився волі короля, тільки, формально зголосивши димісію, водночас почав об'їздити йорданські міста з промовами в обороні своєї просовєтської політики. Він виступає за Федерацію Йорданії з Сирією і Єгиптом, які канська військова поміч для вишколення савді-арабської збройної сили. За повідомленням закордонних кореспондентів в столиці Йорданії, наслідок відкликання димісіонованого прем'єра до „вулиці" може бути тепер, що можуть початися заворушення, які доведуть до громадянської війни. Так званий Народний Фронт, на якому спирається Сулейман Набульсі, охоплює чотири партії від націоналістів до комуністів включно. Невідомо, по чиїй стороні стане армія. На випадок вибуху громадянської війни в Йорданії треба сподіватися — за західними коментарями — інтервенції в Йорданії її сусідів, які захочуть просто поділитись йорданською територією. Це становило б порушення теперішнього політичного „статус кво" на Середньому Сході, що дало б причину Ізраїлеві до нової війни з арабами. З цього погляду ці внутрішні події у далекій Йорданії мають повважне міжнародне значення. західну політику. У своїх публічних промовах Набульсі вживає націоналістичної термінології, здобуваючи собі симпатії мас гострим атакуванням чужинецького імперіялізму та Ізраїлю. Він пропагує арабську єдність, яку вбачає в злуці з Єгиптом і Сирією, і користується поважними впливами та симпатіями в західній частині Йорданії, яка притикає до Ізраїлю і є переповнена втікачами з Палестини з часу ізраїльсько-арабської війни. Зате король Гуссейн лякається совєтської пенетрації, і зросту впливів Москви в Єгипті і Сирії, а через них і в Йорданії, та хоче ступати найсередньою дорогою, яку вибрав савді-арабський король Савд, союзник Єгипту, проте також партнер З'єдинених Держав в кількох важливих справах, як американська база в Савді Арабії й амери-

Гаммершилд прославляє „міжнародну поліцію" і очищення Суезького каналу

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Даг Гаммершилд використав терен 50-річного ювілею Жидівського американського Комітету в Ню Йорку, щоб у своїй промові на бенкеті у Валдорф-Асторії з цієї нагоди, в минулу середу, висловити свій оптимістичний погляд на дальший розвиток подій на Середньому Сході. Він вказав, як на джерело свого оптимізму на дві події: факт створення Об'єднаними Націями вперше в історії світу міжнародного війська-поліції і факт очищення Суезького каналу фондами і технічними засобами і силами під проводом Об'єднаних Націй. Він признав скромність меж, в яких тепер діє міжнародна поліція, проте вказав на ту військову формацію, як на міжнародний чинник, який „матиме свою вагу в майбутніх стараннях для збереження миру і справедливости". Генеральний секретар Об'єднаних Націй, хоч і виступав на бенкеті Жидівського-американського Комітету, проте не говорив безпосередньо про ізраїльсько-арабський конфлікт. Але він славив „гігантський експеримент" Ізраїлю і Індії в продовженні демократичної системи у теорії і практиці в своїх новостворених державах і про успіхи Ізраїлю в соціяльній і економічній ділянках. Він твердо вірить в Об'єднані Нації, як успішний інструмент миру.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Айзенгавер** плянує виїхати на 10-денний відпочинок до стейту Джорджії, де перебуде Великодні свята. В понеділок він відкриє ґольфовий сезон в Вашинґтоні, а в вівторок 16-го квітня виїде до Джорджії, звідки вернеться після Великодня.

● **Тютюнова компанія „Рейнолд"**, яка продукує цигарки „Кемел", асиґнує цього року 20 мільйонів долярів на будову фабричних будинків і закуп нових машин та іншого фабричного влаштування. В першій чверті 1957 року ця компанія заробила 13,500,000 долярів, продавши цигарок на суму 213,201,000 долярів.

● **Ларенс**, 17-річний син подружжя Соблів, яке призналося до шпигунства на користь Москви, аж тепер повірив у те, що його батьки є совєтськими шпигунами. Після заарештування Соблів у січні цього року Лоренс не вірив, що вони дійсно є шпигуни...

● **Колишній** демократичний кандидат на президента Адлей Е. Стівенсон вмістив у першому числі нового журналу „Західній Світ" статтю, в якій твердить, що виступ ЗДА проти колоніялізму в країнах Азії й Африці є заборолом проти комуністичних впливів в тих країнах. Колишній французький прем'єр Поль Рейно твердить протилежне, а саме — що становище ЗДА сприяє поширюванню комунізму в азійських і африканських країнах.

● **19 амбасадорів** в Організації Американських Держав, в зв'язку з Панамериканським Тижнем, виїхали до Йосемітського Національного Парку. Усі вони захоплюються красою і багатством Каліфорнії.

● **В нюйоркському стейті** зареєструвалося рекордово високе число — 6,727,383 — виборців на правибори, які відбудуться цього року. В 1952 році число зареєстрованих виборців було 6,622,597. Між зареєстрованими виборцями є 3,447,931 республіканець, 3,197,345 демократів і 82,107 — лібералів.

● **Губернатор** Аверел Гарриман повідомив, що стейт Ню Йорк 20-го квітня ц. р. відзначатиме 180-річчя своєї першої конституції, яка була прийнята в Кінґстоні в 1777 році. Урочисте відзначення цієї дати відбудеться в Кінґстоні, Н. Й.

● **Президент Айзенгавер** заявив на пресовій конференції, що болюче місце на його носі постало внаслідок поради лікарів користуватися ультрафіолетовою лямпою проти перестуди.

У СВІТІ

● **Сенсаційний судовий процес у Лондоні** проти лікаря д-ра Джана Бодкіна Адамса, обвинувачуваного в отроєнні пацієнтки наркотиками, скінчився звільненням підсудного. Лава присяжних, яка складалася з 10 чоловіків і двох жінок, заперечила вину лікаря. На цей вердикт присяжних вплинуло резюме судді, який звернув увагу на суперечні зізнання лікарів-фахівців, свідків прокуратури й оборони. Процес тривав 17 днів, найдовше в історії новітнього англійського судівництва, і тримав у напруженні все англійське громадянство.

● **Владімір Дедієр**, колишній офіційний біограф Тіта і найближчий приятель колишнього віце - президента Юґославії Мілована Джіласа, що його в грудні минулого року засуджено на три роки в'язниці за критику в західній пресі юґославської системи правління, дістав дозвіл виїхати до Швеції, куди запросили його соціялісти для виголошення циклю доповідей. Три роки тому Дедієра викинули також з ЦК юґославської компартії і тримали пів року у в'язниці за „ухили".

● **Світова Організація Здоров'я**, яка є одною з аґенцій Об'єднаних Націй, повідомляє про величезні успіхи, осягнені в поборюванні сухіт (туберкульози). 1950 року у Франції померло на туберкульозу 24,364 особи, а 1955-го тільки 13,535. В Східній Німеччині, єдиній сателітній державі, яка прислала докладну статистику занедужань на туберкульозу, число смертних випадків за ті самі роки впало з 14,439 до 3,005. А проте, туберкульоза є одною з десяти недуг, які викликають найбільше число смертних випадків в Европі. Перед другою світовою війною найбільше вмирало на туберкульозу жінок у віці між 20 і 30 роком та чоловіків між 40 і 55 роком. Тепер найбільша смертність серед старших віком осіб, коло 60 років і більше.

● **Нікіта Хрущов** дістав до всіх своїх почестей ще орден Леніна і другу золоту медалю як „герой праці". Верховний Совєт підкреслив його заслуги в „освоєнні" 87,500,000 акрів цілинних земель. Західні фахівці заявляють, що ця казкова цифра схоплена з повітря.

● **Проф. Курт Фівеґ**, економіст, член ЦК східньо - німецької комуністичної партії, втік до Західньої Німеччини після того, як в пресі почали йому закидати „контрреволюційні теорії" з ділянки сільського господарства.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СОВЄТСЬКІ ПОЗИКИ

Перша державна позика в Совєтському Союзі випущена була в 1922 році, і від того часу випускалось її щороку. Совєтським громадянам у пам'ятку всі ці „позики індустріялізації", „п'ятирічки за чотири роки", позики „третього рішального" і „четвертого завершального років п'ятирічки", чотири випуски „позики другої п'ятирічки", „зміцнення оборони СССР", „третьої п'ятирічки", чотири позики, випущені під час останньої війни, аж до п'яти післявоєнних позичок „відбудови" та „розбудови народного господарства". Для совєтських робітників і службовців, що заробляють 500-700 рублів місячно, державна позика в сумі двотижневого (обов'язково!) чи одномісячного заробітку, сплата якої розкладалась звичайно на 10 місяців, завжди була дошкульним тягарем, що його вони мусіли нести без надії колись позбутися. Ще більшим тягарем спадала вона на колгоспників, що за свої трудодні дістають мізерну грошову оплату. Державна позика в СССР фактично є не позикою, а додатковим податком, що його повинні платити совєтські громадяни під цією назвою.

Стосована совєтським урядом практика „добровільної" передплати на позику (спробуй відмовитися!) забезпечує їй кожного року найширше розповсюдження і приносить державі величезні прибутки. Вистачить сказати, що лише за роки останньої війни здерто з населення СССР у вигляді позик понад 76 мільярдів рублів, а в повоєнних роках — понад 164 мільярди. На останню позику „з величезним захопленням" підписалося 70.000.000 осіб.

Державні позики, практиковані, зрештою, в усіх країнах світу, як засіб притягувати заощадження громадян до державного бюджету на основі кредиту, в Совєтському Союзі є неприхованим способом грабування людности. Вони по суті є безповоротними, хоч випускаються нібито на 10-20 років, а мізерний відсоток виплачуваних „виграшів" жадної позиції в бюджеті совєтського громадянина не становить. Купи безвартісного паперу, що після кожного чергового випуску позики нагромаджуються в руках громадян, совєтський уряд час від часу обмінює на облігації позики, випущеної під назвою якоїнебудь нової п'ятирічки чи розбудови, і в такий спосіб навіть формально знімає з себе відповідальність за всі попередні позики. Совєтський уряд вдавався іноді й до інших шахрайських способів: короткотермінові позики перетворював на довготермінові, змінював суми виплачуваних „виграшів" та ін.

Згідно з останніми вістками, що наспіли з Москви, Нікіта Хрущов з компанією придумав зовсім новий спосіб пограбування нещасного підсовєтського населення. У своєму виступі в Горькому, потішивши його запевненнями що цього року нової позики не випускатиметься, а в наступному році випущена вона буде в сумі не 24 мільярдів рублів, як було запроєктовано, а наполовину меншій, Хрущов проголосив „замороження" на 25 років виплати всіх попередніх позик, випущених до 1927 року, яка мала б бути переведена вже цього року.. Таким чином, совєтський уряд загарбав у своїх громадян 260 мільярдів рублів і перекреслив їх надію, що може колись дістануть вони назад бодай частину своїх грошей. „Тільки в державі з комуністичною системою, — цинічно заявив перший секретар ЦК КПСС, — може зрозуміти її населення таку велику реформу!"

Новий трюк Хрущова з позиками суті справи не змінює. Совєтськой режим без „добровільно"-примусових позик існувати не може, бо без цих позик не змогла б Москва покривати дефіцити державного бюджету, що надміру розростається внаслідок непродуктивних витрат на розбудову воєнної машини, не змогла б утримувати колосального паразитичного урядничого та поліційного апарату.

В „Большой Советской Энциклопедии" (1952 р.) під гаслом „Позики державні", між іншим, написано: „Зародилися державні позики за рабовласницького устрою. За февдалізму до них з-правила вдавалися февдали та монархи при фінансових труднощах . . . Імперіялістичні держави широко використовують внутрішні позики, стягувані з трудящих мас. Найбільшого значення набувають вони в стадії імперіялізму і загальної кризи . . ."

Що ще можна було б додати для характеристики державних позик, що їх випускає Москва в стадії червоного імперіялізму і загальної кризи?

БАЛКАНІЗАЦІЯ СЕРЕДНЬОГО СХОДУ

На переломі 19-20 сторіч і до вибуху першої світової війни — Балкани були не так географічним чи політичним поняттям, як символом міжнародного неспокою, який в кожній хвилині може розпалити велику пожежу. Вбивство 28 червня 1914 р. австрійського наступника престолу Франца Фердинанда в Сараєві доказало правдивість песимістичних передбачень, що в тодішніх балканських відносинах кожної хвилини може статися якась така несподівана подія, яка відіграє ролю камінчика, що зрушує нищівну лявіну. Відомо ж, що перша світова війна вибухла не за дві жертви сербського революційного терору, а за великодержавницьке суперництво Росії і Австро-Угорщини на Балканському півострові, до чого „дочепилось" назріваюче суперництво Англії і Німеччини за заморські володіння. У післяверсальському порядку, чи пак безпорядку Европи не було місця для Балканів, як важливого міжнародного чинника. Але „балканські відносини" витворились на польсько-німецькому кордоні, які врешті й стали безпосередньою причиною вибуху другої світової війни: Данціг з 1939 р. перебрав на себе ролю Сараєва з 1914 року.

Після другої світової війни Балканами стала спершу Середня Европа. Поділена Німеччина і окуповані Совєтами сателітні країни — це постійне потенціяльне джерело нового світового конфлікту. Остання повінь совєтських погрозливо-шантажевих нот до членів НАТО з приводу озброювання їх Америкою атомовою зброєю та існуючих на їх територіях американських летунських баз — це найновіший доказ, що Середня Европа завжди ще зберігає свій актуальний „балканський" характер. Але — як твердять найкращі американські пресові коментатори та кореспонденти з різних столиць світу — ані Середня Европа, ані Далекий Схід (так само „збалканізований" поділом Кореї й Індо-Китаю та існуванням в Китаї комуністичного режиму) — не стануть безпосередніми причинами вибуху третьої світової війни. Як справи виглядають на нинішній день — найбільші вигляди на ролю Сараєва і Данціґу має тепер Середній Схід, а в ньому особливо Єгипет, якому західні державні мужі й публіцисти щораз частіше й голосніше закидають „балканізацію" середньо-східних відносин.

В останніх днях сталися три події, які кидають характеристичне світло на змінливість, пливкість і хиткість тамошніх відносин. Американський танкер „Кери Гіллс" уперше в історії Червоного моря і Акабської затоки привіз 16.500 тонн нафти до маленького ізраїльського порту Елат, який у мріях всіх жидів у світі мав би відіграти ролю нового Царгороду чи Александрії, як торговельний центр між Середземним морем та Індійським океаном. Мрії майбутнього — це одна річ, а мільйонові інвестиції практичних французів в будову нафтопроводів від Елату над Акабською затокою до Гайфи над Середземним морем, щоб оминути Суезький канал і взагалі всі арабські країни, — це ті конкретні заходи, які живо нагадують „мрійницько-романтичний" характер французьких ініціяторів і будівничих Суезького каналу. Невідомо, чи в Єгипті поважно беруть під увагу можливість постання такої небезпечної суперницької лінії для перевозу середньо-східньої нафти на Захід, але в усякому разі не залишають сумніву, що коли тільки з-над Акабської затоки зникне ґарнізон міжнародної поліції ОН і вернеться туди єгипетське військо — рух ізраїльських і всіх інших кораблів, що везтимуть вантаж для Ізраїлю через Акабську затоку — буде негайно і насильно припинений.

Друга важлива подія — це заява йорданського прем'єра про „приязнь" із Совєтським Союзом. Перетворення Йорданії впродовж кільканадцятьох місяців із держави, що була буквально на утриманні Англії, з армією, яку створила Англія і яка стояла під англійським командуванням, на державу, що прославляє свою приязнь з Москвою, — це будь-що-будь тривожний доказ поступу совєтських впливів на Середньому Сході. Правда, той самий прокомуністичний прем'єр мусів в три дні потім під натиском короля Гусейна димісіонувати, проте Йорданія стала вже теж тереном змагань про- і контра-совєтських впливів. Совєтські впливи в Єгипті — за твердженням лондонської преси — зайшли вже так далеко, що в найближчому часі треба сподіватися зміни його внутрішньої політики і скасування заборони місцевої комуністичної партії. Врешті третя поважна подія — очищення Суезького каналу від останньої великої перешкоди, затопленого єгипетського фреґату „Абукір", і відкриття каналу для великих 20.000-тоннових танкерів.

На тлі згаданих трьох останніх подій знову актуалізується затяжний конфлікт західніх користувачів Суезького каналу із Єгиптом. Властиво, йде навіть не про самий канал, бо, напр., З'єдинені Держави не належать до найбільших його користувачів (коли брати під увагу не власників кораблів, а прапори, під якими ті кораблі пливуть) і економіка Америки не залежить від морського шляху, зв'язаного з Суезьким каналом. Це вже тепер насправді конфлікт вільного світу з Єгиптом, який дратує вільний світ системою свого правління, нехіттю навіть найменших поступок по лінії співпраці та користування Москвою, як охоронним щитом. Нассерові треба признати надзвичайну спритність, терпеливість, упертість і послідовність, з якими намагається зосередити в своїх руках абсолютну владу над Суезьким каналом. Ті самі прикмети він виявляє в своєму змаганні до знищення Ізраїлю. Одне і друге в'яжеться з боротьбою за впливи в арабському світі. Покищо треба подивляти, як зумів Нассер, використавши міжнародну коньюнктуру і суперництво великодержав, осягнути найбільшу дипломатичну перемогу і підвищити свій авторитет національного героя в очах мас — після найгіршої воєнної поразки. Єгипет мав 8.000 осіб убитими, раненими й полоненими, втратив територію завбільшки як половина стейту Арізона і не виграв ані одної сутички, проте не Англія, Франція й Ізраїль з своїми арміями, фльотами та летунством і не ЗДА з своєю дипломатією і навіть не Об'єднані Нації з своїм генеральним секретарем, а Єгипет і його президент вийшли переможцями.

Річ тільки в тому, чи Гамаль Абдель Нассер не перетягає струни. Нема людини у вільному світі, яка не оплескувала б його тугости в обороні суверенности єгипетської держави. Але нехтування у практиці Константинопольською конвенцією з 1888 року і тими шістьма принципами щодо Суезького каналу, на які сам Єгипет формально й офіціяльно погодився на жовтневій сесії Ради Безпеки ОН, мусить створити у світі враження, що з сучасним Єгиптом неможливо договорюватись, як із льояльним партнером. Невідомо також, як далеко заведе Нассера його гра з Москвою: чи виграє Єгипет, використовуючи Москву, як щит, проти натиску західніх держав у справі Суезу, чи виграє Москва, що використовує Єгипет у своїй власній грі за заволодіння Середнім Сходом і світом. В цій ситуації наче сам собою накидається тривожний запит: чи не перетвориться Єгипет у Сербію, яка дивилася на царську Росію, як на протектора та оборонця свого націоналізму і як Росія використала, щоб спровокувати війну з Австро-Угорщиною? І чи єгипетський нарід може виграти на довшу мету, узалежнивши свою долю і свою майбутність від такого оборонця і протектора, як червона Москва?!

А. Я. Смець

ПРИГАДКА НАШИХ ЗАВДАНЬ

Кров угорських патріотів, пролита на вулицях Будапешту, по містах і селах, не пропала марно. Світ здригнувся, світ пробудився від сну і заговорив на повний голос про те, що час покласти край неприкритому московсько-совєтському насильству.

Як би не скінчилася боротьба угорського народу за своє визволення, туман, яким окутала Москва увесь вільний світ, туман нібито демократизації і лібералізації комуно-большевицького режиму, розвіявся. І ті наївні політичні, громадські та урядові кола, які мріяли про співіснування з Москвою, прозріли. Навіть такі недавні друзі Москви, як уряди деяких азійських народів, і такі видатні політичні та національні діячі, як Пандіт Неру, піднесли голос протесту проти чергового насильства Москви.

Після подій в Угорщині лише безличні, безсердечні або дуже короткозорі політики зможуть думати і говорити про співпрацю з СССР. Не може бути й так, що світ буде говорити про поневолення угорського чи польського народу, а буде мовчати про рабство нашого. Воля, справедливість і права народів неподільні.

Але „під лежачий камінь і вода не тече". Доля українського народу передусім в його власних руках. На жаль, він закутий у кайдани, йому замкнено уста, зв'язано руки і заткано вуха. За наш нарід мусимо говорити тепер ми, українці, що живемо у вільному світі. А нас є немало. Може навмисне Всевишній розсіяв нас по широкому світі, щоб ми, як жиди, боролися за свою власну Державу, за щастя свого народу.

Для того, щоб діяти, і навіть говорити, ми мусимо бути організовані, і то організовані добре. Українській спільноті на чужині вже досить внутрішньоукраїнської партійної гризні, взаємопоборювання. Нам потрібно, нарешті, створення єдиного національно-політичного проводу, проводу, який був би авторитетним для нас усіх, який би не говорив, а діяв, який би об'єднав усіх нас в акції допомоги нашому народові і, нарешті, який мав би право говорити в імени нашого поневоленого народу.

Другим важливим завданням є наша національна та політична активізація. Коли ми тікали з московської в'язниці народів, коли жили в Німеччині, коли їхали до ЗДА та інших вільних країн світу, ми всі клялись, що ніколи не забудемо про своїх братів, які конають, не здаючись, „під московським карапулом — у тюрмі"; що ми будемо кричати про долю нашого свободолюбного лицарського народу на всіх перехрестях вільного світу, вимагаючи для нього волі, боротися за його щастя і долю. А що практично робить більшість української спільноти в ЗДА чи інших країнах вільного світу? Заробляє гроші, купує будинки, авта, телевізії, відкриває нові конта в банках і всіма силами тікає від національної праці.

Не слід нас розуміти, що ми закликаємо не працювати, не доробляться. Звичайно, все це треба робити, і тому, що наші люди багатіють, треба лише радіти. Але не можна, щоб наша душа залилась товщем, щоб нас охоплювала зneохота до національної і політичної праці, а головне, щоб ми забували те, що наш нарід в неволі. Ми не вимагаємо багато, але коли б кожний з нас жертвував на національну справу лише 1% свого заробітку чи прибутку, коли б кожний з нас віддав лише одну годину праці на тиждень для української справи, ми змогли б перевернути гори!

Третім нашим завданням є праця серед нашого оточення, постійна інформативна і роз'яснювальна робота.

Ми витрачаємо мільйони годин часу, мільярди кіловат енергії, тисячі тонн паперу, щоб переконувати самих себе в потребі волі для нашого народу, в жахливості московсько-комуністичного режиму, в потребі протестувати проти

(Закінчення на стор. 3-ій)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЖУРНАЛ „U.S.S.R."

Редакція ілюстрованого журналу „U.S.S.R." у Вашинґтоні розіслала оказові числа свого журналу до деяких американських громадян та установ з пропозицією передплати.

Як знаємо з повідомлень в пресі, на підставі договорення між американським і совєтським урядами, американський журнал видається в російській мові в Совєтському Союзі, а совєтський в англійській мові в ЗДА.

Ціль видавання тих журналів: виміна інформаціями між тими державами з ділянки економії, культури та науки.

Що совєтський журнал користає з доброї нагоди і всі інформації з названих ділянок спрямовує під кутом совєтської найважливішої „культурної" галузі — пропаґанди, це більше чим очевидне. Ця річ, одначе не кидається так виразно в очі читачів — американців, як кидається в очі американців бувших совєтських громадян, та всіх тих, хто прожив хоч пару днів під чоботом Ваньки.

Про те, що зміст ілюстрованих американських журналів покривається з правдою в практиці, не приходиться й говорити. Бо як знаємо, то їхні ілюстрації не творені для тієї цілі що совєтські, а взяті, чи повторені з правдивого життя і побуту мешканців Америки.

А тепер погляньмо на журнал „U.S.S.R." — число 4, яке дісталося в руки автора цих рядків.

Відразу побачимо те, що крім немалого намагання „товаришів" зробити цей журнал пишним, їм таки це не вдасться, бо совєтська дійсність таки пробивається не з одного кутка цього журналу.

Перш за все кидається в очі те, що справа одягу залишається надалі гіркою проблемою совєтського мешканця. І хоч на фабричного робітника заложили краватку, то аж видно, що той трудящий чується дуже ненатурально, бо „галстук", до якого совєтський чоловік таки не привик, давить його ярмом у ярмі.

Натомість на іншій ілюстрації бачимо шлюб мірничого інженера. Отже цей інженер бере шлюб без краватки і всі присутні одягнені типово посовєтськи. Вигляд самого приміщення, в якому та молода пара бере шлюб, не свідчить зовсім про „передовість" країни та щастя трудящих, бо він не тільки скромний, але вбогий, з пообдряпуваними столами.

Так то ставляться до шанованого в цілому світі акту „святая — святих" — супружжя, в Совєтському Союзі, а радше в Росії, бо в журналі говориться тільки про росіян.

Історійка та ілюстрації із судової розправи, це чиста комедійна гра в демократичність та гуманність. Чи в такий спосіб, як показується в журналі, судили в Москві та інших совєтських судах мільйони невинних каторжників, котрі каралися і караються по сумнозвісних невільничих таборах Совєтського Союзу?

Зілюстровані житлові вигоди письменника Шолохова не викликають подиву в того, хто знає, яку ролю сповняє такий письменник, що удостоївся таких вигід, які одначе являються оазою в пустині супроти вигід пересічного жителя, а навіть супроти вигід інших совєтських письменників.

Знаємо добре про те, як живуть письменники, що не хочуть працювати для Москви та її диявольських цілей.

На такі лови для присмности, які показується в журналі, можуть позволити собі в Совєтському Союзі тільки і тільки апаратчики та енкаведисти. Хоч такі „котьолки", якими обставлені на ілюстрації мисливці, не є в очах американця жадним люксусом.

Бо американське мисливське знаряддя чи прирядди для „бартекю", які є тут доступні для кожного смертельника, виглядають трохи краще, чим Ванькова ринка з кулешею.

Око кожного кол. совєтського „гражданіна" запримічує відразу те, що вміщені в журналі ілюстрації ні в якому разі не зображують правдивого життя широких мас населення Совєтського Союзу, бо в журналі вмішені світлини більших, чи менших совєтських апаратчиків, сексотів та їхніх дітей.

Склалося так, що в часі писання цих рядків, авторові їх доводилось читати два листи, що прибились окружними дорогами із західніх земель України.

Розпука бере, читаючи ці листи. В одному з них просять (і то такі, що ніколи не любили просити) за сильним „цайґом" на штани, шкірою на чоботи, бритвою і машинкою до стриження волосся.

Дозволю собі навести частину з другого листа, якого пише один до свого вуйка в Америці:

„Я сам зістав інвалідом, не маю правої руки, зате я тепер живу добре. Дістаю пенсію 160 карбованців. Жінка робить все літо і заробляє 190-200 карб. За всі ці гроші живемо не гірше, як жили колись польські багачі Б... чи Ш...

В свой домашній господарці держу корову. Свині не годую. Іощо, коли можу купити в склепі, який хочу кавалок за 10 карбованців.

Вуйку, я був вдома цілий місяць січень, я бачив, як там живуть другі. Навіть чорного хліба не хочуть їсти. Як я приїхав, то дістав для своєї мами два кірці вугілля і то дуже скоро, не треба було ходити за ним навіть 5 днів.

Думаю, Вуйку, що Вам там дуже зле живеться. Ви напевно сьогодні без праці, а в нас скільки хочеш... Такі довгі роки не чули ми один про другого і писати нема що".

Згадані в листі багачі, названі в листі повними прізвищами. Це дві найбідніші українські родини, майже із тузином малих дітей кожна — відомі із їхнього нужденного життя за Польщі не тільки в своєму селі, але на цілу околицю.

Хоч наведений лист писаний з великою обережністю, то з нього ясно виходить, що наші селяни під совєтами жадні навіть куска чорного хліба.

Де? — спитаєте. — На славному урожайному Поділлі. Ходять голодні і обдерті.

Бо в іншому листі із цієї самої місцевости, що написав старий і хворий, якому, мабуть, і Сибір не страшний, було таке речення: „Маємо трактори і машини, але ходимо голодні і обдерті".

Скільки то таких листів приходить тепер із Совєтського Союзу за океан. І всі вони починаються і кінчаються стогонами, нарікaннями наших людей на їхню гірку і незавидну долю. Нерідко зустрінете ви у цих листах прохання за „капіталістичним барахлом". А журнал „U.S.S.R." показує читачам грушки на вербах.

Тому то ми не повинні промовчувати тих листів, а при кожній нагоді переповідати їхній зміст американцям.

Використовуймо навіть саму тематику журналу „U.S.S.R." для пояснення совєтської дійсности.

Якщо всі втікачі під совєтів так робитимуть, то хочби журнал „U.S.S.R." був вбраний навіть в золото то зміст його залишиться пустою пропаґандою.

Наша іміґрація в Америці і Канаді розпливається в добрі. Наші люди забули тут зовсім, що таке голод і холод. Їздять новими моделями авт потрібних декому і зовсім не потрібних.

Але підступіть ви до нього за вкладкою на УКК, тоді почуєте, що він вам заспіває. А з того ясно виходить, що наші люди не доцінюють належно діяльности УКК яка має дуже багато спільного з покращанням долі нашого поневоленого народу на нашій Батьківщині.

Візьмім приклад від жидів: як в Москві засудили кількох жидівських лікарів, то жиди в цілому світі зробили в пресі такий крик, що хто зна, чи тільки не завдяки тому крикові тих лікарів звільнили та реабілітували.

А скільки то наших лікарів та інших невинних людей судять, мордують, але про це світ навіть не знає. Ми майже мовчимо і на такий „крик" як жидівський не хочемо собі позволити, хоч можемо.

Багато наших людей думають, що наша визвольна справа розв'яжеться тільки війною. А це протирічить політиці, яка, як бачимо, бере верх.

Перечитайте лише твори кол. американського амбасадора в Москві Джорджа Ф. Кеннана, останній твір якого „Росія залишає війну" був недавно нагороджений. Не є таємницею, що його політичні рецепти, які базуються на еволюційному розв'язанні всіх головних світових політичних проблем, переважають і характеризують американську політику.

Ось і в згаданому числі журналу є кілька знімок осіб, вигляд та імена яких кажуть нам, що це жиди. Чи не хитра це політика большевиків на те, щоб подобатись жидам та мати за собою їхні симпатії.

Значить, большевики бояться жидів, хоч жиди не є ані партизанами ані такими страшними, а є лише добре зорганізованими.

Будьмо певні того, що як наша вся іміґрація буде добре зорганізована та активно включатиметься в громадські акції, а головно в діяльність УКК, то навіть большевики числитимуться з нашим голосом.

Денвер.

К. К-кий

Юрій Мушкетик

ГАЙДАМАКИ

(17)

Всі разом вийшли на подвір'я. Постріли тепер чулися лише з одного боку. То в кам'яному покої біля пекарні засіло з десяток шляхтичів. Однак незабаром гайдамаки вдерлися і туди. Шляхтичі горищем вилазили на дах, їх скидали звідти на підставлені знизу списи. Там же, в пекарні, за лантухом з мукою, гайдамаки спіймали комісара Хічевського. Пригадали йому катування, муки, прогулянки в кареті, запряженій людьми. Селяни поклали на Хічевського сідло і, звалившн на нього два мішки муки, змусили збирача податків возити на собі по місту.

Від пекарні Микола, разом з іншими гайдамаками, подався у верхню частину міста. Шалений опір шляхтичів біля пекарні ще більше розлютив його. Він біг поперед натовпу, тримаючи перед собою косу на довгім держалні. Миколине серце жадало помсти. За Орисю, за батька, передчасно загнаного в могилу лихварями, за одвічні поневіряння і злидні. В кожнім шляхтичеві йому вбачався панич Стась, в кожнім орендареві та корчмареві — медведівські визискувачі. Ніщо не всилі було його зупинити. І коли за мостом, біля старої броварні, четверо шляхтичів, загнані в куток між частоколом і стайнею, зробивши по одному пострілу і кинувши зброю, благально звели до гайдамаків руки, не завагався Микола. В його серце не закралася жалість, коса в руках не здригнулась. І коли з вікна старого двоповерхового будинку гайдамаки викидали гладкого, з довгими рудими пейсами орендаря, Микола не зупинив їх, не прийшов орендареві на поміч. Помсти! Як довго він страждав і поневірявся, як довго чекав цього часу. І ось він прийшов. Помсти ж!

Під піччю сумовито сюрчав цвіркун. Він замовкав на мить, і тоді здавалося, ніби цвіркун прислухається до чогось, і по хвилі починав знову: спочатку обережно, несміливо, потім голосніше, і сюрчав безугаву. Обіпершись на лутку відчиненого вікна, Максим слухав цвіркунову пісню.

Зорив у вишині місяць, блідий, холодний, немов вирізьблений з криги; навколо нього весело мерехтіли зірки. Великі блискучі, вони, здавалось, так і сипали на всі боки іскрами. Проте, в містечку було видно й так. На базарі палахкотіли величезні багаття, стріляли снопами іскор у прозоре небо. Гайдамаки гуляли. На базар повитягали столи, лави, ніхто не міряв тут горілки, не лічив кварт. Кожен черпав з бочок тим, що траплялось під руки, і пив стільки, скільки приймала душа. Одні пили весело, святкуючи перемогу, інші заливали горілкою неспокій і острах, треті пили просто так, щоб забути на час про все на світі. Співали одну пісню за другою, але слова скрадав гамір голосів, і до Максима долітали лише уривки. Та враз під самими ворітьми дзенькнули струни кобзи. Дзенькнули так раптово, аж Залізняк здригнувся. Зринула пісня, її повели три чи чотири голоси:

Отамане наш!
Не дбаєш за нас;
Бо, бач, наше товариство,
Як розгардіяш.
Чи не сором тобі
Покидати нас . . .

Максим рвонувся до дверей. Коли він вискочив на ґанок, пісня стихла. Залізняк кинувся на вулицю, але на перелазі йому на дорозі стала темна постать.

— Це ти, Максиме, не спиш ще?

Залізняк впізнав Жилу.

— Хто там співає?

Жила навмисне не поспішав злізти з перелазу, загородивши шлях.

— Немає вже нікого. Співали якісь п'яні гайдамаки.

— Брешеш, не тільки гайдамаки, я чув кобзу, це Сумний пісню таку придумав. Він її й грав. Думає, йому все можна. Я не подивлюсь...

— Ну й не дивись. — Жила міцно взяв Залізняка за руку. — Грозишся? Кому грозишся, дідові Сумному? Та, правду кажучи, він тебе й не боїться. Не подобається пісня? Недарма кажуть — правда очі коле. Гайдамаки справедливо співали. Ти ж подивись, що воно виходить: вони там, ти тут. І не лише сьогодні. Скільки днів на люди вже не показуєшся. Сидиш, насупився, загордився, либонь.

— Я загордився? Хто це тобі сказав?

— Покищо ніхто, а думати так вже не один я, певно, думаю.

Максим почував себе так, як бувало в дитинстві перед матір'ю, коли вона починала вичитувати йому за якусь провину. Він хотів сказати щось образливе, вилаятись, але чомусь змовчав. Відчував — Жила чекає лайливих слів і відповість на них.

— Людям тебе треба бачити не тільки в бою. Їм хочеться вірити, вони цієї віри в твоїх очах шукають. А ти майнув перед ними на коні і щез. Ех, Максиме! Ходімо на майдан . . .

— Зараз, дай одягнусь, — тихо сказав Залізняк.

За кілька хвилин він вийшов у двір в шапці і киреї.

— Чого ти завжди, як у хуру, одягаєшся?

— Це про кирею? Звик уже.

— На сича в ній скидаєшся. — Жила помовчав. — А я, Максиме, вчора книжку одну вельми цікаву знайшов.

— Яку?

— Про Хмеля, подвиги його військові в ній списані, життя. Як з козаками в походи ходив.

— Про гетьмана Хмеля? Почитаєш завтра? Як би я хотів сам цю книжку почитати! Славетний козак був — гетьман Хмель. — Залізняк поклав Жилі на плече руку. — А про те, що ти тільки но казав — не бійся. Просто дурман найшов. Клопоти всякі обсіли голову. Романа вбито. Знаєш сам, не за себе дбаю.

В неділю прийшла в село звістка про Романову смерть. Привіз її якийсь козак, поранений під час здобуття Лисянки. Відтоді Василь ходив, неначе у важкому задушливому тумані. Ніби завинив чимось перед Романом, ніби залишився перед ним у тяжкім несплатнім боргу. Адже він колись таїв зло на Романа, навіть . . . зичив йому лиха. Ні. Бридня це все! Давно не мав він на нього серця і, бачить Бог, не хотів його смерти. Але чому ж так важко, так боляче? Йому боляче, а як то Галі? Спершу хотів був піти, хоч чимось потішити її, але схаменувся. Ще Галя подумає щось недобре про нього. Не можна йти до неї. Не побачить він більше її, ніколи в світі.

(Далі буде)

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 18-ти мільйонового майна організації!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Питсбург, Па.

Свято „Українки - Героїні".

17 березня місцевий Відділ „Союзу Українок" улаштував Святочну Академію, щоб віддати належну пошану українській жінці - героїні, а зокрема 500 героїням, що віддали своє життя — роздавлені московсько-комуністичними танками.

Академію попередили відправлені панахиди в обох українських церквах. На всіх присутніх зробила сильне враження молитва, якою голова Відділу пані М. Малевич отворила академію. Академія своїм змістом і формою залишила у присутніх, що виповнили по береги залю, якнайкраще враження. Церковний хор, при Українській Католицькій Церкві, який складається з тут народженої молоді та невеликого числа новоприбулих, під проводом диригента всіма любленого і шанованого п. Михайла Майноша, гарно відспівав національні гимни, кілька пісень, а на закінчення молитву „Боже, вислухай благання" — при акомпаніяменті п. Варвари Вайт.

Дуже вдалий був виступ-дует тенора Д. Шпікули і баритона М. Варана, що відспівали дві пісні — з признанням належить підчеркнути, що до цього успіху причинилася і пані Є. Майнош своїм акомпаніяментом.

Реферат з чуттям виголосила п. Юлія Кучер. — Гарні були дитячі виступи, деклямації Ірини Чорній і Ярослави Полатайко, вправа при пісні „Журавлі" та живий образ при символічній могилі „Української Жінки Героїні" — З дитячих лиць проміновала направду ангельсько-чиста любов до „Матері Українки Героїні". Виступ цей підготовила п. Люба Глутковська. На тому місці і висловлюю загальне бажання до п. Глутковської, щоб і надалі присвячувала свій вільний час для такої вдячної праці. На Академії панувала достойно - святкова атмосфера, — без метушні, біганини та непотрібної буфонади.

Обсервуючи наше громадське життя в Питсбургу, мусимо ствердити, що Відділ „Союзу Українок" своєю безпретенсійною, жертвенною і послідовною працею, мусить у кожного викликувати пошану.

Збірка фондів для спровадження братів з Европи, а відтак і для допомоги після їх приїзду до Америки, збірка Національного Фонду, активна участь у всіх Українських Днях, академіях та маніфестаціях, пожертва на церкви, висилка пакунків для залишенців, моральна і матеріяльна допомога потребуючим — це є зміст праці Відділу. Такої послідовної громадської праці — Відділ має за собою більше як 25 років.

Свідомо не оперую жадними прізвищами членкинь Відділу, бо хочу пошанувати їх життєвий громадський принцип: „Зміст нашої дійсности лежить у праці, а не у самореклямі".

Н. Н.

Ню Йорк, Н. Й.

Репортажний фільм „Львів говорить" на екрані У-ФО-ТО.

Приявні на останніх сходинах Українського Фотографічного Товариства 7-го квітня ц. м. члени Т-ва і гості мали рідку нагоду побачити на екрані фільм - репортаж роботи відомого нашого фільмовця в краю Юліяна Дороша п. н.: „Львів говорить". Фільм складався з трьох частин: 1) Йордан у Львові, 2) Свято Молоді на площі Сокола-Батька і 3) Похорони сл. п. ген. Тарнавського. У всіх трьох частинах цього цікавого і цінного документального фільму приявні бачили багатьох визначних діячів церковного, суспільного й політичного життя Львова перед другою світовою війною. На тлі панорами Львова пересуваються ці постаті і події живими і незабутніми. Багато із цих визначних осіб вже відійшли у вічність й інші караються десь у далекому Сибірі. Дехто із щасливих, що перебули воєнну хуртовину й опинилися на еміграції, можуть і себе на цьому фільмі побачити. Центральною постаттю цього фільму є покійний вже тепер великий митрополит Андрей Шептицький, що відвідує Свято Молоді на площі Сокола батька у Львові в 1933 році і відправляє Богослуження на похоронах ген. Тарнавського на площі св. Юра у Львові в 1938 році. На фільмі можемо побачити між іншими теж митрополита Йосипа Сліпого, що тепер на засланні на Сибірі. Велике враження робить короткий кадр фільму, на якому бачимо пок. ген. Тарнавського, як він відвідує стрілецькі могили у Львові на Зелені Свята, кілька тижнів перед його смертю.

Висвітлення цього фільму на екрані Українського Фотографічного Товариства мало за ціль не лише пригадати події і постатті недавнього минулого, але теж і показати роботу визначного нашого фільмовця. — Фільм потерпів через воєнне лихоліття і збережена копія хоч не віддає повної вартости роботи Ю. Дороша, все ж таки показує виразно вправну фільмову руку Ю. Дороша, який накрутив був перед війною повнометражний фільм „До добра і краси" і знаменитий репортаж про розкопи у Крилосі під Галичем п. н. „Крилос". Фільм у повній версії, має добрий коментар і музичний підклад.

По висвітленні фільму відкрито дискусію над щойно побаченими фільмовими образами і приявні члени, поза невеликими заввагами технічної натури, однозгідно підкреслювали велику документарну вартість цього фільму, вартого того, щоб його побачити.

С. Ф.

ПРИГАДКА НАШИХ ЗАВДАНЬ

(Закінчення зі ст. 3-ої).

тиранії Москви. Не менше енергії, часу та паперу витрачаємо ми, щоб поборювати одне одного. Досить передивитись наші газети, щоб побачити, скільки матеріялу в них присвячено боротьбі з комунізмом чи Москвою, і скільки поборюванню своїх же українських партій, своїх же українських діячів, які думають інакше. Але чи справді робимо ми все можливе, щоб німці, французи, англійці і інші знали все потрібне про Україну та про прагнення нашого народу. Ми обурюємося, що американці, англійці, чи німці мають проросійські симпатії. А чи багато зробили ми, щоб добре їх всіх інформувати про українську справу, щоб зробити їх друзями України? Чи знає наше суспільство, що, наприклад, Українсько-Німецьке, Українсько-Англійське чи Українсько-Італійське товариства лише животіють, і саме тому, що українці найбільше на теренах цих товариств борються між собою за впливи. А чому взагалі немає товариств Українсько-Американських, Українсько-Французьких та інших? Чи знає наше суспільство, що в чужинецьких книгозбірнях тяжко знайти книжку про Україну.

Таких прикладів можна було б привести ще багато.

Активізація нашої пропаганди серед чужинців, але пропаганди серйозної, систематичної, фахової, просякнутої не емоціями та революційними ура-патріотичними фразами, а фактами, є нашим дуже важливим завданням.

ПОДЯКА

Друзям, Знайсмим та Українським Науковим Установам НТШ і УВАН, сердечно дякую за привітання, передані мені усно і письменно, з приводу мойого 65-річчя. Зокрема, я щиро вдячний редакції журналу „Нові Дні", Торонто (Канада) за теплу згадку та признання для моєї скромної наукової діяльності. Спаси-біг всім за пам'ять і духову піддержку, таку цінну для українських інтелектуалів на чужині.

Ярослав Пастернак

З НАШИХ БУДНІВ

„ЄВШАН ЗІЛЛЯ" В ЛАПКАХ І БЕЗ

Настирливо пригадується мені так часто в нас, на еміґрації, пригадуваний вірш Вороного п. з. „Євшан-зілля"...

Пригадується, передусім, тому, що в Торонто є Видавництво тієї назви, а одним з його „директорів" є один з редакторів нашої „Веселки", п. Богдан Гошовський, людина, яка щодня і щогодини, можна сказати, згаряє з любови до української книжки.

Перед цим мучеником за поширення нашого друкованого слова в демократичному світі я маю важкий гріх, з якого, з нагоди Великого Посту, публічно тут сповідаюсь:

Просив мене пан редактор Гошовський „вжарити фейлетона" про альбом „Українське Мистецтво", що родиться у важких болях у В-ві „Євшан Зілля", а я, грішний, то за сим, то за тим, ще й досі його не „вжарив"...

Але ж пригадується мені гарівне Євшан-зілля ще з іншого приводу... Два тижні тому, в залі Вашинґтон Гайскул у Ню Йорку, мали наші західні сусіди концерт-виступ квартету „Весола Чвурка" з Лондону. „Хлопци" не приїхали з Англії впорожні, а привезли з собою атракцію — „шампанську", як реклямували її в пресі і на радіо, співачку, Ренату Боґданську.

Не було би в тім для нас, українців, жадної атракції, якби не той факт, що пані Рената Боґданська є, так сказати, „в цивілю" дружиною генерала Андерса, а багато львов'ян пригадують собі її ще студенткою Музичного Інституту ім. Лисенка у Львові, п-ною Ренею Я-вич, українкою з крови і кости...

То ж не диво, що на концерті у Вашинґтон Гайскул чисельна польська публіка була доволі густо „переплетена" українською. Зокрема приперли наші львов'яки, може не так ради того, щоб слухати, як вона красно співає, а подивитись, як виглядає бувша українка в ролі польської зірки сцени і генеральші.

Але був між ними фантаст, мрійник, романтик, Дон-Кіхот, чи якби його ще назвати, колеґа Ясько К. з Трентону, який, до речі, сам себе з гордістю (і заслужено) називає львівським батяром. Ясько так зворушився розкішною появою землячки, що на закінчення першої частини концерту післав пані Ренаті букет синьо - жовтих ірисів, перев'язаний такою ж стяжкою. До букету (признався мені в секреті) було ще долучене письмо українською мовою з різними сантиментальними пригадками, закликаннями, чи щось у цьому роді.

Гей-гей, дорогий Яську з квасним зубом, ти, може сподівався, що твої синьо-жовті американські квітоґки поділають на шампанську Ренату так, як гарівне Євшан-зілля на сина половецького хана в княжій неволі?.. Що вона, задивлена в дорогі нашому серцю національні кольори, в одну мить зукраїнізується, скине з себе куяв'яцький стрій та різні дешеві брязкальця, вийде на сцену і заспіває „Любіть Україну!".

Ні, не сталося такого чуда. Пані Реня, вправді, вийшла на сцену, але заспівала пісоньку про ... „наш кохани Львуф". Може й біда в тому, що викохані на різних хемікаліях американські іриси слабо пахли, або й зовсім не пахли, може аж треба було квіток із Стрийського парку, щоб живіше забилось до рідного міста й народу серце новітньої Роксоляни?..

А ще відносно концертів... Мило й приємно було б побачити цю українську публіку, яка два тижні тому оплескувала Ренату Боґданську, також і на концерті нашого славного співака Ореста Руснака, що вперше виступить в цю суботу перед українською громадою Метрополії.

Ікер.

Короткі Вістки

● **У Будапешті** під час боїв, що відбувалися в жовтні й листопаді, пошкоджено — за офіційними даними — 19,778 помешкань. Посадник Будапешту заявив, що 65% цих помешкань направлено, а решта буде придатна до вжитку до кінця року. Крім цього зруйновано цілком 596 крамниць і дуже пошкоджено 176 промислово - торговельних підприємств. Тіла полеглих на вулицях і майданах повстанців, поховані під час боїв у скверах і в парках, ексгумовано і перенесено на цвинтар. Тепер мадярські комуністи відбудовують зруйновані пам'ятники, побудовані за час комуністичного правління.

● **У Зарщині,** яка від 1 січня ц. р. є одною з західньо-німецьких автономних провінцій, від 25 березня, коли християнський демократ Губерт Ней зрікся посту прем'єр-міністра, триває урядова криза. Парлямент розійшовся на місяць, щоб дати час на міжпартійні переговори.

● **Княжна Марґарита Баденська,** доньки німецького маркґрафа Бертольда Баденського і грецької княжни Теодори, виходить у червні цього року заміж за юґославського князя Томіслава, брата колишнього короля Петра. Мати княжни Марґарити є рідною сестрою чоловіка королеви Єлисавети II, Филипа Единбурзького, і тому це весілля, яке відбудеться в замку недалеко Баденського озера, біля Констанци, стягне західню аристократичну „сметанку".

● **За дві милі від столиці Південної Африки, Кептавну,** зударились вночі минулого понеділка два електричні поїзди. Після довгогодинної рятункової акції видобуто з-під розторощених вагонів 19 трупів і кількадесять важко ранених.

Купуйте в підприємствах що оголошуються в „Свободі"

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.